

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE DREPT**

TEZĂ DOCTORAT

**INSOLVENȚA PERSOANEI FIZICE.
FIZIONOMIA DEBITORULUI. TRATAMENTUL
JURIDIC AL SUPRAÎNDATORĂRII DEBITORULUI
AFLAT ÎN INSOLVENȚĂ**

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Radu N. Catană

Student-doctorand:

MIHAELA SĂRĂCUȚ

Cluj-Napoca

2020

Cuvinte cheie: insolvența persoanei fizice, antreprenor individual aflat în insolvență, tratamentul juridic al supraîndatorării

REZUMAT

Într-o cauză aflată pe rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene¹, avocatul general Damaso Ruiz-Jarabo Colomer a susținut existența unui veritabil *cod genetic comun al soluțiilor posibile oferite de legislațiile naționale* și, chiar dacă referirea era la acțiunile în anularea actelor frauduloase ale debitorului, afirmația privind existența mai multor elemente comune în diversele proceduri de insolvență este valabilă și se impune a fi analizată. Astfel, reglementări precum cele referitoare la principiul concursual al procedurii, egalitatea creditorilor de același rang, suspendarea curgerii dobânzilor, majorărilor sau penalităților după data deschiderii procedurii, suspendarea executărilor silite individuale, menținerea contractelor în curs de derulare pot fi înscrise cu succes în acest cod comun al procedurilor.

Realitatea a demonstrat, însă, că există nenumărate prevederi legale, naționale dar și internaționale, care particularizează diversele etape sau activități din procedura de insolvență, specifice și derogatorii, indiferent dacă este vorba despre insolvența unei persoane juridice sau a unei persoane fizice.

Procedurile de insolvență care pot fi aplicate profesioniștilor au constituit teme de analiză a multor specialiști, atât din perspectiva legislației existente dar mai ales a soluțiilor pronunțate de către instanțele de judecată. Insolvența persoanei fizice consumator, ale cărui datorii provin din alte activități decât cele de exploatare a unei întreprinderi, astfel cum sunt definite prin art.3 alin.2 cod civil, constituie, însă, un subiect nou de dezbatere atât pentru justițiabilul român cât și pentru specialiștii în drept. Dacă în cele mai multe state, insolvența persoanei fizice beneficiază de o amplă reglementare și jurisprudență, România a adoptat cea dintâi lege a insolvenței persoanei fizice în anul 2015 (Legea privind procedura insolvenței

¹ Cauza C-339/07, *Rechtsanwalt Christopher Seagon als Insolvenzverwalter über das Vermögen der Frick Teppichboden Supermärkte GmbH împotriva Deko Marty Belgium*, Considerentul 26

persoanei fizice nr.151) și a intrat în vigoare în anul 2018, după mai multe amânări. Danemarca, este cea dintâi țară membră UE care a adoptat o legislație specifică insolvenței persoanei fizice (în anul 1994), urmată fiind de Franța, Germania, Austria, Belgia, Marea Britanie, Olanda, Italia și Spania.

Teza de doctorat își propune să analizeze care sunt condițiile și mijloacele juridice concrete prin care o persoană fizică ce nu-și poate onora la scadență obligațiile asumate, aflată în stare de incapacitate de plată sistemică, generală, poate beneficia de o procedură de insolvență, care să îi asigure posibilitatea rederesării sale financiare și un nou început, fără datoriile acumulate. Și întrucât viața reală este una complexă, iar o persoană fizică desfășoară alături de activitatea cotidiană, obișnuită și activități specifice de exploatare a unei întreprinderi, ne propunem să identificăm mecanismul și procedura prin care supraîndatorarea consumatorului și insolvența profesionistului persoană fizică pot primi o rezolvare, actualitatea și importanța temei fiind evidente.

Ne propunem să răspundem la o întrebare aparent simplă: *care sunt soluțiile legale la care poate apela un anteprenor persoană fizică ce se află în stare de supraîndatorare și care este în același timp în insolvență, pentru a-și putea onora obligațiile asumate și a obține un nou început?*

Așadar, pentru a identifica acel cod genetic comun al soluțiilor în procedurile de insolvență despre care vorbea avocatul general Damaso Ruiz-Jarabo Colomer, ne propunem să analizăm pe de-o parte, diversele legislații naționale, cu tradiție în domeniul insolvenței persoanei fizice (Danemarca, Franța, Italia, Germania, SUA, etc.) iar, pe de altă parte, legislația națională reținând faptul că legiuitorul român a optat pentru o lege separată a insolvenței persoanei fizice, contrar recomandărilor făcute prin Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență potrivit cărora trebuie să se stabilească un tratament identic debitorilor aflați în insolvență, fără distincție între persoanele fizice sau juridice, comercianți sau necomercianți, fără să existe un regim diferențiat între comercianți și necomercianți privind insolvența. Aceeași recomandare a fost reiterată de legiuitorul european și prin Directiva (UE) 2019/1023 privind cadrele de restructurare preventivă, remiterea de datorie și decăderile, precum și măsurile de sporire a eficienței procedurilor de restructurare, de insolvență și de remitere de datorie care, încă din

preambul propune statelor membre stabilirea unor măsuri adecvate care să fie aplicate debitorului aflat în dificultate financiară, întreprinzători particulari sau consumatori.

Metodologia de cercetare științifică utilizată în cadrul acestui demers presupune utilizarea unui ansamblu de metode și procedee de cercetare specifice care asigură realizarea scopului propus. Astfel, am utilizat mai întâi **metoda istorică** pentru a prezenta instituția juridică aleasă în evoluția sa, corelativ cu **metoda comparativă** pentru a putea observa evoluția legislativă dar și socio-economică în fiecare sistem de drept analizat. Aceeași metodă comparativă a fost utilizată și pentru a observa și evidenția punctele comune dar și deosebiri (acolo unde acestea există) între reglementările internaționale ale instituției falimentului personal pentru a arăta modul în care diversele particularități se reflectă în concret asupra beneficiarului respectiv a persoanei fizice, subiect de drept.

În fine, pe parcursul cercetării am apelat atât la **metoda deductivă** cât și la **metoda inductivă** cu scopul de a asigura, pe de-o parte, atingerea obiectivului general stabilit constând în formularea de noi concepte și teorii referitoare la instituția juridică aleasă, iar, pe de altă parte, identificarea problemelor de aplicare a dispozițiilor normative și a lacunelor de legiferare. Prin intermediul **metodei logice** utilizată în cercetare mi-am propus să demonstrez că doar pornind de la principiile existente, raționamentul deductiv poate fi valorificat (de la general la particular sau singular).

Pentru a facilita desprinderea soluțiilor pentru problema juridică supusă cercetării, aceea a tratamentului juridic pe care supraîndatorarea consumatorului, deopotrivă antreprenor individual aflat în insolvență, o poate primi, am conceput lucrarea în două părți principale: Partea I – care tratează insolvența persoanei fizice consumator și Partea a II-a care analizează insolvența antreprenorului individual. Fiecare din cele două părți, include, la rândul lor, capitole și subcapitole care permit analizarea problemei în discuție. Vom prezenta întâi, Partea I a lucrării pentru ca mai apoi să prezentăm elementele care compun Partea a II-a.

Astfel, lucrarea debutează prin prezentarea evoluției istorice a reglementării falimentului personal, atât în legislația europeană a insolvenței cât și în cea națională, pentru a justifica intervenția legislativă în acest domeniu. Prezentarea evoluției istorice a instituției falimentului persoanelor fizice - consumator, care evidențiază schimbările survenite în abordarea situației

datornicului, a sancțiunilor aplicate pentru ipoteza neplății datoriilor este menită a asigura o mai bună înțelegere a reglementării actuale a procedurii insolvenței și, în egală măsură, a legitima concluziile legate de statutul debitorului în procedură. Cercetarea acestei evoluții confirmă că geneza, reglementarea și evoluția instituției falimentului particularilor s-a aflat în strânsă legătură cu evoluția societății și a mentalității acesteia asupra particularilor care nu mai pot face față datoriilor sale exigibile.

Abordarea diferită a fenomenului social și în egală măsură a celui economic, schimbarea mentalității sociale, au influențat și regimul juridic al insolvenței. Însă, indiferent de schimbările intervenite de-a lungul timpului în plan economic, politic, social sau cultural, legislația insolvenței a fost nevoită să concilieze pe de-o parte, interesele debitorului cu cele ale creditorilor, legislația care asigura o protecție excesivă a creditorilor fiind armonizată cu cea care are drept scop încercarea de a salva prin orice mijloc debitorul insolvent, iar, pe de altă parte, politica de protecție socială cu tendințele de promovare a consumerismului.

Reținând concepțiile de bază exprimate în legislațiile adoptate, doctrina admite că legile în materia falimentului se împărțeau în trei categorii: grupul latin, grupul germanic și cel anglo-saxon. Din prima categorie fac parte statele care au fost influențate de legislația franceză și care au acordat prioritate protecției creditului prin recuperarea creanțelor și sancționarea falitului, Belgia și Luxemburg fiind primele țări care, în anul 1851 au adoptat legi care sunt cele mai apropiate de Codul comercial francez. A urmat Italia care inițial a adoptat Codul comercial în anul 1865, inspirat de legislația franceză, iar ulterior, prin reforma legislativă din 1882, modul de reglementare a unor instituții, l-au apropiat de regulile grupului german². Codul comercial italian a influențat adoptarea Codului falimentului (10 februarie 1877) în Germania, legiuitorul preluând atât instituții din legislația franceză cât și norme specifice, cele mai importante fiind cele care prevăd că acesta se aplică deopotrivă comercianților dar și necomercianților. Legislațiile care au preluat modelul anglo-saxon (în special SUA³, Anglia) au consacrat norme prin care remediile acordate creditorului să se îmbine cu cele care vizează protecția falitului, prin supraviețuirea întreprinderii sale și descărcarea de datorii cu scopul de a-i oferi o nouă șansă, un nou început.

² C.A. Stoeanovici, op. cit., p.37

³ *Bankruptcy and Debtor/Creditor* – Brian A. Blum, Fifth Edition, Editura Wolters Kluwer, Law/Business, pp.128-210

Evoluția și adaptarea legislației în materia insolvenței a continuat de-a lungul timpului, perfecționarea sau uneori adoptarea unor instituții noi, specifice fiind în desfășurare.

Capitolul 3 contribuie la identificarea principalei cauze a insolvenței particularilor și stabilește faptul că supraîndatorarea persoanei fizice determină imposibilitatea obiectivă a acestuia de a-și plăti la scadență obligațiile asumate.

Stabilirea unui mecanism eficient de prevenire și soluționare a dificultăților financiare ale particularilor a fost îngreunată de faptul că, pe de-o parte, nu există o definiție unitară a noțiunii de supraîndatorare acceptată la nivelul Uniunii Europene care diferă, în mod semnificativ, de la o țară la alta iar, pe de altă parte, au fost identificate mai multe modalități de măsurare a supraîndatorării, diferite de la stat la stat, mecanismele fiind influențate în principal de elementele stabilite a fi drept cauze principale ale supraîndatorării.

Conceptul de supraîndatorare existent în unele legislații naționale își are originea în dispozițiile legale care stabilesc condițiile de acces la orice procedură de restructurare a datoriei, indiferent dacă este una extrajudiciară sau judiciară. Astfel, dreptul francez, de exemplu, asigură dreptul de acces la proceduri de restructurare a datoriilor debitorilor de bună credință care se află în imposibilitatea de a-și plăti totalitatea datoriilor profesionale scadente sau pe cale de a deveni scadente (articolul L.331-2 din Code de la consommation). De asemenea, legislația finlandeză (1993) apreciază că debitorii sunt supraîndatorați sau insolvabili atunci când nu pot să își plătească datoriile la data scadenței, dacă acest lucru reprezintă o situație permanentă și nu o situație accidentală sau temporară. În legislația similară din Belgia (Legea din 5 iulie 1998, modificată prin Legea din 19 aprilie 2002), definirea supraîndatorării este limitată la o serie de condiții procedurale și personale privind accesul la sistemele de gestionare a supraîndatorării, fără a exista o definiție propriu-zisă a acesteia.

Legiuitorul român nu a înțeles să definească această noțiune astfel că și din această cauză determinarea sferei persoanelor cărora le este aplicabilă legea falimentului personal este dificilă.

Analizând diferite categorii de evenimente identificate drept cauze ale lipsei de disponibilități financiare ale persoanei fizice (e.g. finanțarea excesivă, iresponsabilă atât din partea societăților bancare cât și a debitorilor, evenimente personale care nu au putut fi prevăzute

de debitor, etc.), profesorul U. Reifner⁴ a definit supraîndatorarea ca fiind *imposibilitatea obiectivă de a plăti evidențiată prin venitul relevant insuficient pentru a permite plata datoriilor la data scadenței, după scăderea cheltuielilor de trai*.

Cercetările au arătat faptul că nu există o cauză sau un set de cauze care să-și găsească aplicabilitate generală, ele fiind specifice fiecărei societăți, însă, s-a stabilit că există o legătură directă între dificultățile financiare și vârstă, cele mai expuse la risc fiind persoanele tinere dar și cele cu un număr mare de persoane aflate în întreținere⁵.

Am reușit ca urmare a acestei analize să identificăm o serie de cauze ale supraîndatorării care generează risc de neplată la scadență a datoriilor pornind de la analiza situației familiale în concret, cauzele fiind atât de ordin macroeconomic precum nivelul salariilor, șomajul, fluctuațiile cursului valutar, creșterea costurilor legate de subzistență, dobânzi ridicate ale creditelor, etc. cât și personal: boala, decesul, divorțul, eșecul în afaceri, decizii greșite de management financiar personal, etc.

Odată stabilit că supraîndatorarea reprezintă principala cauză de neplată a datoriilor, am apreciat că este necesar ca, pe de-o parte, să se procedeze la adoptarea unor măsuri care să conducă la asigurarea unei educații financiare superioare ale consumatorilor astfel încât să fie în măsură să asigure un management adecvat al bugetului personal și familial, evitând un consum impulsiv, exagerat dar și acumularea de datorii din creditări excesive care să aducă un grad de îndatorare ridicat, imposibil de gestionat. Pe de altă parte, legiuitorul trebuie să adopte măsuri legislative care să prevină supraîndatorarea (e.g. prin politici de creditare restrictivă, un grad de îndatorare scăzut, etc.) și care să ofere mijloacele adecvate de tratament juridic a acestora pentru acele situații în care supraîndatorarea reprezintă o constantă în viața consumatorului.

Cât privesc formulele sau modelele europene de măsurare ale supraîndatorării (modelul subiectiv, obiectiv și administrativ), am arătat că Legea nr.151/2015 prezintă un model original care stabilește ca punct inițial al analizei insolvenței modelul obiectiv, însă, înțelege să îi aplice o

⁴ U. Reifner este profesor emerit de drept comercial la Universitatea din Hamburg. Analizează suprîndatorarea și falimentul personal studiul *Responsible Credit in European Law*, disponibil la adresa https://www.academia.edu/38426004/U_Reifner_-_Responsible_Credit_in_European_Law, [accesat la 12.03.2019]

⁵ G. Betti, N. Dourmashkin, M. C. Rossi, Y. Ping Yin (2007), *Consumer over-indebtedness in the UE: measurement and characteristics*, *Journal of Economics Studies*, Vol.34 Iss:2, pp.136-156 disponibil la https://www.researchgate.net/publication/24110186_Consumer_Over-Indebtedness_in_the_EU_Measurement_and_Characteristics, [accesat la 03.12.2018]

corecție reglementând prin norme juridice imperative măsura în care veniturile ulterioare ale debitorului și ale familiei sale precum și comportamentul acestuia pot influența procedura de insolvență și implicit tratamentul aplicat supraîndătorii sale. Astfel, legea prevede (art.4) că pentru a stabili că debitorul supraîndătorat va fi supus procedurii de insolvență se vor avea în vedere și acele elemente care permit a stabili că situația lui economică se va menține și că nu există *o probabilitate rezonabilă de a redeveni, într-o perioadă de maximum 12 luni, capabil să își execute obligațiile astfel cum au fost contractate*, iar dacă debitorul și-a încălcat, pe durata procedurii de insolvență, obligațiile impuse prin lege sau prin planul de rambursare, inclusiv comportament neglijent ori lipsit de interes cu privire la executarea obligațiilor ce îi revin, cererea de eliberare de datoriile sale reziduale va fi respinsă (art.75 alin.1).

Capitolul 4 prezintă principiile care guvernează falimentul personal, pe de-o parte, cele prevăzute în lege sub această denumire și comparativ cu cele menționate de legiuitor în insolvența profesionistului iar, pe de altă parte, cele cuprinse în diverse reglementări internaționale [Comitetul Economic și Social European, Insol International, Inițiativa de la Viena, Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului, Directiva (UE) 2019/1023].

Se impune observația potrivit căreia existența unor principii care să guverneze procedurile de insolvență a fost remarcată și de către profesorul Pașcanu⁶ care identifica drept reguli fundamentale în falimentul debitorilor, și pe care le denumește generic “caractere”, caracterul colectivist, caracterul generalist și caracterul egalitar. Aceste reguli se păstrează și azi, sub alte forme sau denumiri, însă, în esență exprimă rațiunea instituirii lor. Insolvența reprezintă, prin urmare, o procedură concursuală (vechiul caracter colectivist), în care toți creditorii debitorului își exercită drepturile și obligațiile recunoscute de lege, procedura este unică și generală asupra patrimoniului debitorului aflat în insolvență (caracterul generalist), iar creditorii din aceeași clasă beneficiază de un tratament egal, expresie a caracterului egalitarist, susținut azi ca fiind principiul egalității între creditori.

În **Capitolul 5** am prezentat care sunt regulile și excepțiile care fac posibile aplicarea procedurilor de insolvență pe seama persoanelor fizice consumatori.

⁶ M. Pașcanu, *Dreptul falimentar român, cu legislația teoriilor alipite*, Ed. Cugetarea, București, 1926, pp.11-13

Cât privește **subiecții procedurii de insolvență a consumatorilor**, am demonstrat, utilizând regulile logicii formale că procedurile reglementate de lege vor putea fi aplicate: debitorilor persoane fizice, cu capacitate de exercițiu deplină, celor cu capacitate de exercițiu restrânsă sau lipsite de capacitate de exercițiu, pentru obligații rezultate, pe de-o parte, din încheierea actelor juridice de conservare, de dispoziție cu caracter curent, de valoare mică și care se execută la momentul încheierii lor precum și, pe de altă parte, altor acte juridice civile dacă acestea sunt confirmate în condițiile legii sau dacă au fost executate în mod vointar la data la care ar fi putut fi confirmate, condiționat de îndeplinirea și a celorlalte condiții impuse de art. 1 și 4 din Legea nr.151/2015, fiind excluse procedurilor de insolvență prevăzute de lege, acele acte juridice civile încheiate de către incapabili care nu privesc acte juridice de conservare, de dispoziție cu caracter curent, de valoare mică și care se execută la momentul încheierii lor dacă nu au fost confirmate în condițiile legii civile precum și cele pentru care incapabilul a folosit manopere dolosive pentru a-și ascunde incapacitatea. Constatăm, astfel că, legiuitorul nu a exclus de la aplicarea procedurilor de insolvență, **persoana fizică ce are capacitate de exercițiu restrânsă sau este lipsită de o atare capacitate de exercițiu** ci doar pe cele care desfășoară activități specifice de exploatare a unei întreprinderi, în condițiile art.3 Cod civil iar principiul *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus* devin aplicabil.

Legiuitorul a optat și pentru **excluderea din sfera de aplicare a legii insolvenței a profesiilor liberale**. Am arătat că apreciem că această excludere din procedura insolvenței consumatorului este justificată întrucât persoanele fizice care desfășoară activități specifice activităților liberale (în calitate de avocat, medic, arhitect, etc.) deși nu pot fi caracterizați ca fiind comercianți, fiindu-le interzise prin legile speciale care le reglementează profesiile respective desfășurarea de activități comerciale, derulează activități specifice profesioniștilor, respectiv exercită sistematic activități organizate de exploatare a întreprinderilor de prestări servicii (juridice, medicale, etc.).

Apare mai puțin justificată, însă, excluderea profesiilor liberale din sfera de aplicare a Legii nr.85/2014 câtă vreme, așa după cum am arătat mai sus, desfășoară activități specifice de exploatare a unei întreprinderi (de servicii) iar derularea acestor activități poate determina persoana fizică să ajungă în situația de a nu mai putea face față datoriilor certe, lichide și exigibile, cu sumele de bani disponibile. Dacă reținem și faptul că supraîndatorarea rezultată din

afaceri, comercială sau civilă, este esențial diferită de cea care poate apare în viața cotidiană a unui consumator, putem susține cu temei că și această categorie de debitori-persoane fizice trebuie să poată beneficia de o formă de protecție sub forma unei proceduri de insolvență (specifică profesioniștilor), atunci când și dacă nu mai poate plăti datoriile acumulate. Desigur, persoanele fizice care desfășoară activități care se situează în sfera profesiilor liberale, vor putea fi subiect a unei proceduri de insolvență prevăzută de Legea nr.151/2015, însă, doar pentru obligații care nu rezultă din desfășurarea activității profesionale.

Opțiunea legiuitorului român corespunde reglementărilor existente și în alte state membre UE. Astfel, spre exemplu, în Germania poate fi supus procedurii de insolvență orice persoană fizică ce nu realizează și nici nu a realizat activități economice, pe cont propriu. Cu titlu de excepție, este permis debitorului persoană fizică ce a realizat în trecut activități economice, aflat în insolvență, să devină subiect al procedurii de insolvență dacă (i) are mai puțin de 20 de creditori la data formulării cererii și (ii) nu există cereri de aplicare a procedurii de insolvență rezultând din activitatea desfășurată anterior. De asemenea, în Franța, poate fi subiect al procedurii de insolvență orice persoană fizică aflată în stare de insolvență cu condiția să nu aibă calitatea de comerciant, artizan, antreprenor, agricultor sau să exercite o profesie liberală⁷.

Din perspectiva condițiilor de acces în procedura de insolvență, **Capitolul 6** evidențiază atât condițiile generale cât și pe cele specifice. Astfel, deși legiuitorul român a fost constant în definirea noțiunii de insolvență, atât în insolvența consumatorului cât și în cea a profesionistului, stabilind că aceasta vizează o criză a trezoreriei debitorului, indiferent că este persoană fizică sau profesionist, caracterizată prin insuficiența disponibilităților financiare necesare pentru plata la scadență a datoriilor (consumatorului) respectiv a creanțelor certe, lichide și exigibile (aparținând profesionistului) a înțeles să **reglementeze diferit modalitățile și procedurile aplicabile persoanei fizice consumator respectiv profesionist**. Astfel, dacă pe seama consumatorului a oferit nu mai puțin de trei proceduri de insolvență – administrativă pe bază de plan de rambursare a datorilor, judiciară prin lichidare de active respectiv simplificată-, pentru întreprinzătorul persoană fizică a reglementat doar procedura simplificată de insolvență.

⁷ Domurath, Irina; COMPARATO, Guido; MICKLITZ, Hans-Wolfgang *The over-indebtedness of European consumers : a view from six countries*, EU LAW; 2014/10; European Regulatory Private Law Project (ERPL-08) disponibil la <http://cadmus.eui.eu/handle/1814/32451>

Așa fiind, dacă pe seama consumatorului, scopul principal al aplicării procedurilor de protecție în materie de insolvență îl constituie redresarea financiară a acestuia, eliberarea de datoriile reziduale și doar în subsidiar, plata datoriilor, profesionistul persoană fizică ajuns în insolvență, are drept scop principal plata într-o măsură cât mai mare a creanțelor întrucât la finalizarea procedurii sale, are loc radierea debitorului din registrul în care a fost înmatriculat.

Din perspectiva insolvenței, observăm că spre deosebire de insolvența consumatorului⁸, profesionistului îi este reglementată atât **insolvența vădită, instalată cât și insolvența iminentă**. Astfel, legiuitorul prevede că profesionistul se află în stare de *insolvență vădită*⁹ (care se prezumă) atunci când, după un interval de timp de 60 de zile de la scadență, nu a plătit datoria sa față de creditor. Prezumția instituită este una relativă care poate fi înlăturată prin dovezi care să ateste că dispune de lichiditățile necesare pentru plata acestora.

Mai mult, în insolvența profesionistului, dacă insolvența este una vădită, iar încetarea de plăți este generală, **debitorul este obligat** să se adreseze instanței competente cu o cerere de deschidere a procedurii de insolvență, sub sancțiunea răspunderii penale¹⁰ sau civile¹¹ pentru eventualul prejudiciu cauzat, prevederile art.66 alin.1 din Legea nr.85/2014 fiind edificatoare: *debitorul aflat în stare de insolvență este obligat să adreseze o cerere tribunalului (...)*. Debitorul consumator, însă, are recunoscută doar **vocația de a adresa** o astfel de solicitare instanței de insolvență sau comisiei speciale, după caz, nefiind obligat să o formuleze¹².

Am subliniat faptul că obligația impusă debitorului persoană fizică – profesionist cu privire la formularea cererii de deschidere a procedurii sale de insolvență este discutabilă în **condițiile modificării Legii nr.85/2014 prin OUG nr.88/2018**. Astfel, potrivit art.5 pct.72 din Legea nr.85/2014 în forma în vigoare după data de 02 octombrie 2018, deschiderea procedurii de insolvență la cererea debitorului nu este posibilă dacă cuantumul creanțelor bugetare este mai mare sau egal cu 50% din totalul declarat al creanțelor sale și, prin urmare, chiar în prezența unei insolvențe vădite, instalate, formularea cererii nu mai este posibilă decât atunci când toate

⁸ Definiția insolvenței se află la art.3 pct.12 din Legea nr.151/2015

⁹ Art.5 pct.29 din Legea nr.85/2014

¹⁰ Nedepunerea la momentul optim a cererii de deschidere a procedurii de insolvență întrunește elementele constituive ale infracțiunii de bancrută simplă potrivit art.240 cod penal

¹¹ Art.66 alin.9 din Legea nr.85/2014 reglementează răspundere patrimonială a debitorului, persoană juridică sau fizică, pentru prejudiciul cauzat prin formularea cu rea-credință a unei cereri de deschidere a procedurii de insolvență

¹² Art.6 din Legea nr.151/2015

creanțele declarate nu includ în procentul amintit creanțe bugetare. Apreciem astfel că în această ipoteză **debitorul nu mai poate fi sancționat nici penal, nici contravențional și nici nu poate fi obligat la plata eventualelor daune** rezultate din neformularea cererii de deschidere a procedurii sale de insolvență întrucât manifestarea sa de voință este condiționată de existența unor elemente obiective (componenta creanțelor declarate) care acționează precum un fine de neprimire.

Legislația națională, în reglementarea actuală, impune, atunci când face referire la debitorul consumator, subiect al procedurii de insolvență, ca acesta să fie de bună-credință, fără a defini, însă, noțiunea. Aplicând regulile de analiză și interpretare sistematică a normelor juridice din dreptul civil coroborate cu cele ale dreptului comercial, **am definit noțiunea de debitor-persoană fizică de bună-credință**, subiect al Legii nr.151/2015 și, ca atare, poate fi supus procedurilor de insolvență reglementate, individul onest care nu poate face față datoriilor sale certe, lichide și exigibile, rezultate din alte activități decât exploatarea unei întreprinderi și care acceptă să respecte o serie de obligații și interdicții, cu scopul de a acoperi într-o măsură cât mai mare datoriile sale printr-o procedură fie de rambursare pe bază de plan, fie prin lichidare de active sau într-o procedură sumară, simplificată pentru a obține eliberarea de datoriile reziduale.

Tot din perspectiva condițiilor de aplicabilitate a legilor insolvenței, am demonstrat faptul că **insolvabilitatea**, deși nu este menționată ca o condiție de admisibilitate a cererii de deschidere a procedurii de insolvență a consumatorului, reprezintă, în fapt, o cerință esențială în analizarea cererii de aplicare insolvenței. Astfel, legiuitorul impune comisiei de insolvență obligația de a analiza situația activului urmăribil al consumatorului, prezent dar și evoluția acestuia în perioada imediat următoare (“nu există o probabilitate rezonabilă de a redeveni, într-o perioadă de maximum 12 luni, capabil să-și execute obligațiile...”, probabilitatea rezonabilă fiind definită prin raportare și la bunurile debitorului) iar în funcție de rezultatul acestei analize să dispună atât asupra admisibilității cererii cât și asupra procedurii care va fi aplicată debitorului. Prin urmare, ceea ce interesează din perspectiva insolvenței persoanei fizice este starea sa de insolvență respectiv lipsa lichidităților necesare pentru plata datoriilor dar, în egală măsură, și evoluția lui financiară, adică imposibilitatea obiectivă de a realiza acele venituri care îi sunt necesare pentru a deveni capabil să își execute obligațiile asumate fără ca viața lui privată dar și a persoanelor aflate în întreținerea acestuia să aibă de suferit.

Apoi, este important din perspectiva insolvenței persoanei fizice ca elementele de activ să fie inferioare celor de pasiv, deci debitorul să fie insolubil și nici să nu aibă perspectiva redresării într-un interval de maximum 12 luni, întrucât doar în această situație de supraîndatorare instalată și structurală este justificată intervenția prin intermediul procedurilor de insolvență, nefiind permis ca o persoană fizică ce are posibilitatea de a-și achita datoriile într-un interval de timp rezonabil, print-un efort financiar propriu sau ajutat de familia sa, să beneficieze de o ștergere a datoriilor asumate față de creditori. Obținerea unui atare beneficiu este recunoscut doar persoanelor fizice supraîndatorate și insolvabile care se află în această situație din motive care nu le sunt imputabile și pentru care evoluția financiară viitoare nu are prognoze pozitive.

Observăm, așadar, că insolvența persoanei fizice este esențial diferită de insolvența profesioniștilor unde insolvabilitatea debitorului nu prezintă relevanță juridică pentru determinarea insolvenței sale, fiind posibil ca un debitor solvabil să fie în insolvență, supus procedurilor prevăzute de lege. Pentru debitorul persoană fizică, însă, dacă acesta deține bunuri urmăribile și are venituri a căror valoare depășește pasivul patrimonial, legiuitorul nu a permis aplicarea procedurilor de insolvență întrucât se apreciază că prin valorificarea activului său, în condiții avantajoase, la un preț corect este posibilă acoperirea datoriilor către creditori astfel încât supraîndatorarea sa să nu afecteze patrimoniul creditorilor săi. Doar dacă după realizarea acestor operațiuni de valorificare individuală a bunurilor din activul său patrimonial, pasivul ar rămâne mai mare decât activul urmăribil și ar fi superior valorii-prag, debitorul poate solicita aplicarea procedurilor de insolvență.

În fine, lucrarea evidențiază și **modalitatea în care insolvabilitatea este reflectată de normele codului civil, ale celui de procedură civilă respectiv ale procedurii fiscale**, reținând faptul că legislația civilă reglementează insolvabilitatea din perspectiva decăderii din beneficiul termenului, în timp ce legea procesual fiscală stabilește condițiile și procedura prin care o persoană fizică este declarată ca fiind insolubilă, pentru ca în materia insolvenței profesioniștilor, insolvabilitatea să fie analizată în raport direct cu insuficiența fondurilor disponibile.

Concluzia care se impune ca urmare a acestei analize comparative realizate este aceea că **în procedurile de executare a bunurilor aflate în activul patrimonial al debitorului, valoarea activului care poate fi supusă executării în procedura insolvenței este mai mică**

decât cea care poate fi executată silit în procedura de drept comun, reglementată în condițiile codului de procedură civilă. Astfel, în procedura insolvenței debitorului persoană fizică, potrivit art.3 pct.2, sunt *bunuri neurmăribile*, cele care nu pot fi supuse valorificării, fiind necesare asigurării unui nivel de trai rezonabil și care au o valoare predeterminată: bunurile de uz personal sau casnic, obiectele de cult, dacă nu sunt mai multe de același fel, un vehicul indispensabil debitorului și familiei sale, alimentele necesare pentru întreținere în perioada procedurii, bunurile destinate exercitării profesiei sau ocupației debitorului, inventarul agricol, etc.; bunurilor neurmăribile li se adaugă și *veniturile neurmăribile*¹³ respectiv cotitatea din totalul veniturilor debitorului necesare pentru cheltuielile care îi asigură un nivel de trai rezonabil precum sumele necesare pentru cheltuielile locative, de hrană, transport, sănătate, cele pentru susținerea cursurilor de învățământ obligatoriu dar și cele necesare unor studii postliceale, universitare sau postuniversitare, dar și primele de asigurare obligatorie.

Observăm, prin urmare, că debitorul persoană fizică supus procedurilor de insolvență are posibilitatea de a păstra o valoare a activului patrimonial relativ mare și diversificat, legiuitorul fiind preocupat pentru a-I asigura toate elementele necesare unui trai rezonabil atât pentru debitor cât și pentru membrii familiei sale aflați în întreținerea acestuia, situația fiind diferită față de legislațiile altor state (e.g. Portugalia, Franța). În aceste condiții, analizându-și situația activului urmăribil, **debitorul persoană fizică poate stabili dacă înțelege să se supună procedurilor speciale de insolvență** care îi garantează un activ neurmăribil necesar pentru a-i asigura *un nivel de trai rezonabil* pentru el și familia sa aflată în întreținere sau va opta pentru procedurile de valorificare în condițiile dreptului comun, când activul neurmăribil se va limita la nivelul *unor active indispensabile traiului*.

Dacă, însă, va opta pentru procedurile de insolvență, consumatorul se va supune regulilor stabilite de lege, care sunt veritabile **inovații juridice**. Amintim aici: doar debitorul este titular al cererii de deschidere a procedurii administrative de insolvență, creditorii nu sunt obligați să depună o cerere de admitere a creanței lor ci doar o informare adresată administratorului, nu există posibilitatea organizării creditorilor într-o adunare sau comitet ca și în cazul profesioniștilor, nu este reglementat un control de oportunitate al creditorilor în procedura debitorului lor, suspendarea urmăririlor silite individuale împotriva debitorului falit au

¹³ Art. 3 pct.25 din Legea nr.151/2015

(în procedura rambursării datoriilor pe bază de plan) un caracter temporar și provizoriu, suspendarea curgerii dobânzilor nu este prevăzută în procedura administrativă de insolvență, în timp ce acțiunea în anularea actelor frauduloase din perioada suspectă este reglementată doar în procedura de insolvență prin lichidarea de active.

Capitolul 7 își propune să prezinte care este tratamentul juridic al supraîndatorării, regulile generale dar și cele specifice, care preced realizării scopului final al procedurii: remiterea de datoriile reziduale.

Constant scopului modernizării legislației, legiuitorul român a stabilit reguli proprii pentru deschiderea procedurii de insolvență a particularilor, recunoscând legitimare procesuală activă doar debitorului. Desigur, o atenție specială trebuie acordată cererii formulate de către ambii soți, concubini sau persoană cu care debitorul conviețuiește când procedura va fi una comună, cu un singur plan de rambursare a datoriilor sau cu două planuri corelate.

În absența unor reglementări exprese referitoare la verificarea creanțelor, participarea creditorilor în procedură, suspendarea executărilor silite individuale, apare în mod firesc întrebarea dacă pot fi aplicate reglementările existente în materia insolvenței profesioniștilor?

Cercetarea stabilește faptul că toate considerenetele pentru care ICCJ a exclus din sfera de verificare a administratorului/lichidatorului judiciar creanțele constatate printr-un titlu executoriu în procedura de insolvență a profesioniștilor rămân valabile și în procedura de insolvență a persoanelor fizice întrucât, pe de-o parte, atribuțiile administratorului procedurii în etapa întocmirii tabelului preliminar de creanțe sunt identice cu cele ale administratorului/lichidatorului judiciar, iar, pe de altă parte, titlurile executorii aparținând consumatorului emană de la aceleași autorități (ANAF, unități administrativ teritoriale, etc.).

Așa fiind, în etapa verificării creanțelor debitorului persoană fizică, administratorul procedurii nu va putea face verificări de fond ale creanțelor cuprinse în titluri executorii iar verificarea sa se va limita la controlul formal al stingerii totale sau parțiale a creanțelor prin plată, incidența prescripției extinctive precum și întinderea creanței în raport de momentul nașterii sale, anterior sau ulterior deschiderii procedurii.

Am arătat că dezideratul principal urmărit prin reglementarea unor proceduri de insolvență a persoanelor fizice este acela al reabilitării consumatorului supraîndatorat, asigurând,

deopotrivă, protecția principalelor active ale acestuia și posibilitatea obținerii ștergerii de datorii, totale sau parțiale cu consecința reinsertiei sale sociale într-un interval de timp rezonabil, eliberat de supraîndatorarea avută, prin participarea activă a debitorului la viața economică și socială, în condițiile menținerii unui nivel de trai decent.

Fie că sunt întemeiate pe un plan de redresare financiară, în care lichidarea activelor urmăribile are loc controlat, fie că au drept fundament lichidarea imediată a bunurilor urmăribile, procedurile de insolvență destinate particularilor de bună-credință permit obținerea descărcării de datorii, totală sau parțială, condiționat de participarea cu bună-credință a debitorului la redresarea sa financiară, prin plata creditorilor săi.

Dacă în ceea ce privește controlul de legalitate al creditorilor în procedura de insolvență putem admite că acesta se realizează prin intermediul contestațiilor pe care creditorii pot să le formuleze împotriva rapoartelor întocmite de către administratorul sau lichidatorul procedurii, ori chiar prin cererile de înlocuire a acestuia din procedura debitorului lor, controlul de oportunitate nu a primit nicio reglementare. În insolvența profesioniștilor, prevederile art.45 alin.2 din Legea nr.85/2014 stabilesc fără echivoc faptul că decizia de afaceri aparține debitorului dacă nu i-a fost ridicat dreptul de administrare sau administratorului judiciar, sub controlul creditorilor, prin organele lor, însă, falimentul personal nu cuprinde o reglementare similară, iar în lipsa acestei reglementări, exercitarea acestei atribuții, al controlului de oportunitate nu este permis creditorilor chiar dacă sunt primii interesați ca deciziile adoptate de debitorul lor să corespundă scopului declarat al insolvenței.

Alături de alte atribuții speciale, derogatorii, Legea privind procedura insolvenței persoanelor fizice nr.151/2015 impune administratorului procedurii¹⁴ și obligația de a analiza situația locativă a debitorului și a familiei sale și de a propune, prin planul de rambursare a datoriilor, măsuri privind locuința acestuia cel puțin pe durata procedurii de insolvență. Adoptarea unei astfel de soluții legislative corespunde jurisprudenței constante a Curții de Justiție a Uniunii Europene¹⁵ care a impus adoptarea unei conduite corespunzătoare, de protecție

¹⁴ Art.26 din Legea nr.151/2015

¹⁵ Decizia din 20 decembrie 2012 pronunțată în cauza C-34/13, având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Krajský súd v Prešove (Slovacia), primită de Curte la 23 ianuarie 2013, în procedura *Monika Kušionová împotriva SMART Capital a.s.*, disponibilă la adresa

a consumatorului, atunci când este vizat prin procedurile de executare imobilul cu destinație de locuință aparținând debitorului insolvent. S-a subliniat¹⁶, de asemenea, că pe de-o parte, dreptul la locuință reprezintă un drept fundamental garantat de articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale iar, pe de altă parte, pierderea locuinței familiale pune debitorul dar și pe întreaga lui familie într-o situație deosebit de fragilă (*a se vedea în acest sens Ordonanța președintelui Curții Sánchez Morcillo și Abril García, EU:C:2014:1388, punctul 11*). Curtea Europeană a Drepturilor Omului¹⁷ a mai subliniat și faptul că pierderea locuinței reprezintă una dintre cele mai grave atingeri aduse dreptului la respectarea domiciliului unei persoane, instanțele naționale fiind obligate să asigure oricărei persoane care este supusă riscului de a fi victima unei atare ingerințe, accesul la proceduri care să permită examinarea proporționalității acestei măsuri.

În legislația națională, legiuitorul a impus obligația de a analiza situația locativă a debitorului și a familiei sale doar în procedura de insolvență pe bază de plan de rambursare, fără a stabili care va fi soarta acesteia în ipoteza în care debitorul va fi supus altei proceduri de insolvență decât cea administrativă. De aceea, apreciem că în lipsa unor prevederi exprese care să asigure protecția debitorului în ceea ce privește locuința acestuia, prevederile Legii nr.151/2015 pot fi criticate din perspectiva convenționalității și, poate, chiar a nerespectării jurisprudenței CEDO și CJUE.

O importanță deosebită o reprezintă în context și posibilitatea recunoscută debitorului pentru transmiterea calității procesuale, în virtutea legii iar nu convențional, analizată distinct pentru fiecare procedură de insolvență în parte, implicațiile fiind diferite în funcție de tipul de procedură dar și de momentul la care se pune problema acestei operațiuni juridice; în raport de cererea de deschidere a procedurii formulată au fost instituite reguli specifice. De asemenea, s-a putut desprinde concluzia potrivit căreia legiuitorul nu permite continuarea procedurii simplificate de insolvență de către moștenitorii debitorului insolvent, subliniind astfel caracterul intuitu personae al acesteia. De altfel, prin modul său de reglementare, procedura simplificată își

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=157486&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=368433>, [accesat la data de 05.04.2018]

¹⁶ Cauza C-34/13, *Kušionová împotriva SMART Capital a.s.*, paragrafele 51-64

¹⁷ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea McCann împotriva Regatului Unit, nr. 19009/04, § 50, și Hotărârea Rousk împotriva Suediei, nr. 27183/04, § 137, disponibil la <https://www.google.ro/search?q=McCann+%C3%AEmpotriva+Regatului+Unit%2C+nr.+19009%2F04%2C&oq=McCann+%C3%AEmpotriva+Regatului+Unit%2C+nr.+19009%2F04%2C&aqs=chrome..69i57.1150j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, [accesat la 05.04.2018]

propune sprijinirea debitorului aflat într-o situație financiară dificilă – nu are bunuri, nu are venituri, cu capacitate de muncă diminuată – pentru un trai decent, care să nu îi aducă alte datorii. De aceea, este firesc să înceteze această procedură de insolvență, care avea rolul de protecție socială a debitorului, o dată cu decesul acestuia.

Procedura specială de transmitere a calității procesuale în procedura de insolvență a particularilor o regăsim și în alte legislații. Spre exemplu, în Statele Unite, decesul debitorului falit nu atrage închiderea imediată a procedurii întrucât, în temeiul unei notificări de deces întocmite de către avocatul debitorului sau de către reprezentantul desemnat al acestuia, procedura poate continua, fiind posibilă obținerea eliberării de datorii în baza Propunerii de descărcare de datorii întocmită¹⁸. În Marea Britanie, capitolul 54 din Legea falimentului din 1986 reglementează desfășurarea procedurii pentru ipoteza în care a intervenit decesul debitorului, diferit în funcție de momentul la care acest eveniment a avut loc: înainte de depunerea unei cereri de faliment (paragrafele 54.31-54.37) sau după deschiderea procedurii de faliment (paragrafele 54.38-54.72). Astfel, dacă debitorul decedează înainte de depunerea cererii, administratorul bunurilor debitorului va solicita instanței de insolvență un ordin de administrare de insolvență, iar nu un ordin de faliment în timp ce dacă decesul intervine după deschiderea procedurii de faliment, aceasta va continua ca în cazul în care debitorul ar fi în viață, fiind prevăzute o serie de dispoziții speciale¹⁹.

În procedura judiciară de insolvență prin lichidare de active, legiuitorul a instituit regula potrivit căreia bunurile urmăribile ale debitorului sunt supuse valorificării prin vânzarea acestora în condițiile reglementate de dreptul comun respectiv potrivit normelor codului de procedură civilă.

Având în vedere, însă, faptul că valorificarea bunurilor poate dura mult în timp și pentru a înlătura riscul ca o procedură de insolvență să aibă o durată excesivă, sancționabilă din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil prin asigurarea unui termen rezonabil, s-a prevăzut, ca excepție de la regula vânzării bunurilor, posibilitatea *dării în plată a bunului*.

Ce presupune această procedură?

¹⁸ Detalii la <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-13-bankruptcy-basics>, [accesat la 13.07.2015]

¹⁹ Detalii la <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents> [accesat la 18.09.2017]

Procedura specială de dare în plată reglementată de art.59 din Legea nr.151/2015 este esențial diferită de procedura dării în plată reglementată de Codul civil²⁰, Legea privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență nr.85/2014 sau Legea privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite nr.77/2016²¹ și presupune operațiunea prin care oricare dintr creditorii persoanei fizice aflate în insolvență poate prelua bunul în contul creanței deținute, separat sau chiar împreună fiind posibile mai multe variante în funcție de numărul creditorilor participanți la procedura specială a dării în plată, a cuantumului creanței deținute și acoperite de bun.

Prin această procedură instituită de legiuitor, cea a dării în plată specială, este posibil ca regulile de distribuire a veniturilor obținute în procedura debitorului insolvent să fie nesocotite, creditorul sau creditorii care au optat pentru luarea în plată a bunului fiind plătiți cu prioritate, indiferent de rangul creanței sale.

Pentru debitorul de bună credință, supraîndatorat, care a ajuns în insolvență din motive scuzabile, instanța poate impune darea în plată a bunului care îi aparține iar efectul este unul liberatoriu pentru toate datoriile sale neachitate. În această procedură specială, legiuitorul a impus transformarea dării în plată dintr-o convenție, într-o procedură legală care poate asigura o protecție sporită falitului. În egală măsură, însă, dacă debitorul deține mai multe bunuri (teren și construcție, de exemplu), aplicarea acestui procedeu poate deveni inechitabilă pentru debitor întrucât el este ținut să predea în plată toate bunurile pe care le deține.

Nu în ultimul rând, aplicarea dării în plată în procedura de insolvență a debitorului supraîndatorat presupune eliberarea debitorului de răspunderea nelimitată pentru datoriile sale, dând în plată și transmițând creditorului său bunul, ceea ce nu se întâmplă în niciuna dintre celelalte forme ale dării în plată, dispozițiile art.2324 alin.1 cod civil fiind înlăturate de la aplicare.

Capitolele 7 și 8 prezintă modalitățile prin care persoana fizică supusă procedurii de insolvență beneficiază de eliberarea de datoriile reziduale, care reprezintă practic scopul instituirii procedurilor de insolvență dar și remediul acestui beneficiu respectiv revocarea remiterii de datorii. Condițiile în care se poate acorda eliberarea de datoriile reziduale dar și

²⁰ Art.art.1492 Cod civil;

²¹ Publicată în Monitorul Oficial al României nr.330 din 28 aprilie 2016

cele în care se poate dispune revocarea subliniază faptul că doar debitorul de bună-credință poate fi subiect al Legii nr.151/2015, iar buna-credință trebuie să fie menținută pe toată durata procedurii dar trebuie să fi existat și în amonte de momentul instalării supraîndatorării sistemice, generalizate.

Partea a II-a, debutează cu o analiză din perspectivă istorică a insolvenței profesionistului, prin prisma reglementărilor existente în materie, fiind accentuată modalitatea de reglementare a insolvenței particularilor, comercianți sau necomercianți, pentru ca în **Capitolul 2** să fie analizate diferitele forme de prezentare ale profesionistului-persoană fizică reglementate de OUG nr.44/2008, particularitățile acestora fiind evidențiate atât din perspectiva constituirii și funcționării, dar mai ales a răspunderii în caz de insolvență.

Un element important în analiza insolvenței profesionistului îl reprezintă patrimoniul acestuia, în special cel destinat realizării activității economice.

Constituirea unui patrimoniu de afectatiune, opțională în dreptul românesc, pe de-o parte, limitează răspunderea profesionistului față de creditorii personali care nu se pot îndestula din bunurile afectate desfășurării activității economice iar pe de altă parte, asigură un regim de favoare creditorilor care dețin creanțe împotriva acestuia din exercitarea unei activități de exploatare a unei întreprinderi. Și este așa întrucât în condițiile reglementate de art.2324 alin.3 cod civil, în caz de executare silită, creditorii a căror creanță s-a născut în legătură cu o anumită masă patrimonială cu afectatiune specială sunt obligați să urmărească mai întâi bunurile care fac obiectul acelei mase patrimoniale și doar în subsidiar, în măsura în care acele bunuri nu sunt îndestulătoare se pot îndrepta, pentru satisfacerea creanței, și împotriva celorlalte bunuri ale debitorului lor.

Legiuitorul român a stabilit că afectarea unor bunuri din patrimoniul titularului pentru o afectatiune specială nu este obligatorie iar în lipsa unei manifestări exprese de constituire a unui astfel de patrimoniu nici chiar folosirea unor bunuri determinate pentru desfășurarea unei anumite activități reglementate de lege sau profesii autorizate, nu impune concluzia că profesionistul a înțeles să își constituie în cadrul patrimoniului său unic o masă patrimonială cu afectatiune specială. Așa fiind, întrucât de esența raporturilor de drept privat este libertatea contractuală, în condițiile reglementate de codul civil, se poate susține cu temei că titularul

patrimoniului nu poate fi obligat să își constituie un patrimoniu de afectățiune sau să includă anumite bunuri, de o anumită valoare într-un astfel de patrimoniu. Aceasta cu atât mai mult cu cât, creditorii a căror creanțe s-au născut în legătură cu activități de exploatare a unei întreprinderi au drept garanție pentru plata creanțelor pe care le dețin toate bunurile debitorului, ca expresie a gajului lor general. Este adevărat că în lipsa unui patrimoniu de afectățiune, creditorii profesionali vin în concurs cu cei personali ai debitorului, însă, nimic nu îi împiedică pe cei dintâi să își constituie garanții personale asupra bunurilor aflate în patrimoniul debitorului lor.

Problema existenței fondului de comerț, distinct și separat de patrimoniul de afectățiune precum și particularitățile acestei instituții juridice în cazul profesioniștilor persoane fizice a fost generată de disputele doctrinare existente cu privire la posibilitatea de a pune semnul egalității între patrimoniul de afectățiune și fondul de comerț.

Actuala reglementare juridică a comerciantului persoană fizică ne permite să observăm faptul că pe seama acestei categorii poate coexista patrimoniul propriu al persoanei fizice, cu patrimoniul de afectățiune, specific profesionistului care desfășoară o activitate economică, în măsura în care acest patrimoniu a fost constituit și fondul de comerț care aparține comerciantului. În realitate, persoana fizică în discuție este una și aceeași, însă datorită unor ficțiuni juridice aceasta se poate înfățișa sub diverse prezentări: profesionist persoană fizică, comerciant persoană fizică. În timp ce patrimoniul este obligatoriu pentru orice persoană fizică, patrimoniul de afectățiune poate fi constituit doar de persoanele cărora legea le recunoaște acest drept și în condițiile stabilite iar fondul de comerț este reglementat doar pentru categoria comercianților.

Dacă titularul patrimoniului nu a optat pentru constituirea unui patrimoniu de afectățiune la data înfiățării profesionistului persoană fizică, bunurile aflate în patrimoniul propriu-zis al persoanei fizice vor fi utilizate și pentru activitatea economică, ca fond de comerț chiar dacă aceste bunuri sunt și rămân proprietatea persoanei fizice. Apreciem că utilizarea acestor elemente din patrimoniul persoanei fizice de către comerciant echivalează doar cu o atribuire de fapt a fondului de comerț întrucât bunurile își conservă apartenența juridică la patrimoniul propriu-zis al persoanei fizice, cu toate efectele juridice pe care le generează. În schimb, bunurile care sunt dobândite de către comerciantul persoană fizică pentru desfășurarea

activității comerciale specifice vor reveni în proprietatea persoanei fizice în cazul PFA și a întreprinderilor individuale respectiv în coproprietatea membrilor, conform cotelor stabilite prin acordul de constituire a întreprinderii familiale. Aceste bunuri nu pot constitui un patrimoniu distinct al profesionistului ca și în cazul persoanei juridice întrucât nu are personalitate juridică în această calitate dar nici nu va deveni un patrimoniu de afecțiune deoarece voința titularului bunului de a-l atribui în fapt nu este dublată și de formalitățile care validează constituirea legală a patrimoniului de afecțiune, ca parte a patrimoniului propriu-zis.

Odată constituit patrimoniul de afecțiune prin îndeplinirea formalităților specifice, bunurile afectate acestei destinații speciale precum și cele dobândite, în condițiile legii, pentru desfășurarea activității economice specifice dar și cele dobândite ca urmare a derulării acestei activități devin parte componentă a patrimoniului de afecțiune, cu toate efectele juridice pe care o astfel de apartenență o generează, și, implicit, parte a patrimoniului general al persoanei fizice.

De aceea, dacă un comerciant persoană fizică nu a optat pentru constituirea unui patrimoniu de afecțiune, fondul său de comerț reprezintă o parte din activul patrimoniului propriu-zis, general aparținând persoanei fizice care dobândește calitatea de comerciant, însă, atunci când s-a procedat la constituirea unui patrimoniu cu afecțiune specială, destinat activității economice specifice desfășurată, fondul de comerț este o parte a activului patrimoniului de afecțiune.

O întrebare care se conturează este aceea de a ști cum se justifică tratamentul juridic diferit care este aplicabil răspunderii persoanei fizice într-o societate cu răspundere limitată unipersonală și, spre exemplu, o întreprindere individuală sau persoană fizică autorizată?

În esență, ambele forme de organizare presupun o singură persoană fizică – asociatul unic respectiv întreprinzătorul individual – care doar printr-o ficțiune juridică ne obligă să-l privim dedublat. De aceea, răspunderea limitată a asociatului unic, în limita participării sale la constituirea capitalului social, pentru datoriile societăților comerciale unipersonale și răspunderea nelimitată, subsidiară, ce-i drept, a persoanei fizice – antreprenor individual apare nefirească câtă vreme protagonistul (persoana fizică – asociat unic sau întreprinzător individual) desfășoară aceeași activitate de exploatare a unei întreprinderi economice, organizată doar din punct de vedere juridic sub o altă denumire.

Apreciem, însă, că din perspectiva întinderii răspunderii sale, asociatul unic al societății unipersonale se apropie de regimul juridic al răspunderii antreprenorului individual doar în caz de insolvență. Astfel, pentru această ipoteză, asociatul unic care a cauzat starea de insolvență a debitorului poate fi ținut la plata întregului pasiv astfel încât creditorii sociali să fie despăgubiți integral, într-o procedură generală sau simplificată de insolvență, după caz.

Antreprenorul individual, însă, în ipoteza insovenței entității juridice înregistrate (PFA, II sau IF) va fi supus doar procedurii simplificate iar antrenarea răspunderii sale în condițiile art.169 din Legea nr.85/2014 nu va fi posibilă.

Capitolul 3 după ce prezintă care sunt procedurile posibile din perspectiva Legii nr.85/2014 dar și beneficiarii acesteia, evidențiază care sunt regulile specifice aplicabile antreprenorului individual dar și posibile soluții pentru problemele care pot să apară în procedura insolvenței.

Am arătat faptul că probleme dificile pot să apară pentru ipoteza în care întreprinderea familială nu poate face față datoriilor certe și exigibile a căror valoare este mai mare decât valoarea-prag, procedura de insolvență se va aplica tuturor membrilor întreprinderii care îndeplinesc condițiile de a fi comerciant.

Această ipoteză este una bizară și greu de înțeles cum va opera în mod concret. Este de principiu că fiecare dintre comercianți deține un patrimoniu, posibil divizat în mai multe afecțiuni speciale, însă, patrimoniile lor au ca element comun raporturile de familie existente între membrii întreprinderii familiale. În aceste condiții, bunurile constituie coproprietatea membrilor întreprinderii familiale iar aplicarea procedurii colective va fi dificil de realizat câtă vreme stabilirea stării de insolvență presupune o analiză detaliată, amănunțită a activului și pasivului fiecăruia dintre comercianți. Similar identic, stabilirea pasivului până la care este chemat să răspundă fiecare este dificil dacă nu chiar imposibil de stabilit câtă vreme starea de coproprietate sau chiar indiviziune asupra bunurilor nu este sistată. Dacă la tot acest tablou adăugăm și ipoteza în care unul sau mai mulți membri ai întreprinderii familiare au și datorii personale, aplicarea efectivă a regulilor procedurii de insovență în condițiile reglementate de Legea nr.85/2014 devine una iluzorie.

Lucrarea prezintă și metode de predicție a falimentului dezvoltate de-a lungul timpului care au fost apreciate ca fiind cele mai semnificative pentru a stabili momentul la care evenimentul se va produce, metode care sunt clasificate în două categorii: metode parametrice (care utilizează mai mulți parametri variabili) respectiv metode non-parametrice. Dintre metodele de predicție parametrice esențiale au fost considerate *modelul Beaver*, *analiza discriminatorie multiplă*, *modelul Logit*; din categoria metodelor non-parametrice cele mai importante sunt *algoritmul de porționare alternativă* respectiv *rețelele neuronale*.

Ca urmare a cercetărilor efectuate, specialiștii au concluzionat că analizele multivariabile de astăzi, în special non-parametrice, au un nivel ridicat de eficiență și un nivel ridicat de precizie față de modelele primare de predicție și, ca atare, acestea pot fi utilizate în stabilirea momentului la care insolvența companiei va apare²². De asemenea, metoda scorurilor utilizată în paralel cu metodele clasice de analiză a echilibrului financiar, a rentabilității, a fluxurilor financiare permit evaluarea riscului global al întreprinderii precum și predicția riscului de faliment fiind posibil astfel a stabili care este momentul la care insolvența va fi una iminentă iar dispozițiile Legii nr.85/2014 aplicabile. Aplicarea acestei metode în cazul profesionistului persoană fizică este facilă întrucât, având în vedere că activitatea economică desfășurată nu este, în general, una de anvergură, indicatorii financiari implicați în analiză sunt reduși ca număr dar și reali astfel că determinarea momentului la care insolvența devine iminentă poate fi realizată cu o oarecare precizie.

În Statele Unite al Americii legislația permite companiilor să intre în procedură chiar și atunci când nu există semnele unei iminente insolvențe sau probabilitatea de instalare a acesteia cu condiția ca debitorul aflat în dificultate financiară să fie de bună-credință iar scopul intrării în procedură să fie cel al reorganizării afacerii²³.

²² Ahmad AHMADPOUR KASGARI, Seyyed Hasan SALEHNEZHAD, Fatemeh EBADI, A Review of Bankruptcy and its Prediction, International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences Vol. 3, No. 4, October 2013, pp. 274-277, la <https://pdfs.semanticscholar.org/f0d2/74d744e3fcca2d28fc9173aa70be70a120da.pdf>

²³ Stefania Bariatti, Robert van Galen, European Commission, *Study on a new approach to business failure and insolvency - Comparative legal analysis of the Member States' relevant provisions and practices*, în Publications Office, 2015, p.40 disponibil la <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3eb2f832-47f3-11e6-9c64-01aa75ed71a1/language-en> [accesat la 26.06.2018]

În practică, data la care o cerere de deschidere a procedurii de insolvență pentru ipoteza în care insolvența nu este vădită, este dificil de determinat întrucât nu există prevederi legale în acest. Cu toate acestea, apreciem că pentru a stabili acest moment analiza poate avea drept reper termenele prevăzute de legiuitor pentru a reglementa diferite alte activități ale debitorului în insolvență, relevante pentru trezoreria acestuia.

Cercetarea a evidențiat faptul că în context că o analiză a activității desfășurate într-un interval de timp cuprins între 1-2 ani înainte de instalarea stării de insolvență poate fi considerat drept corespunzător pentru a stabili momentul la care se poate solicita deschiderea procedurii de insolvență, pentru o stare de insolvență iminentă, întrucât o serie de acțiuni, acte și operațiuni desfășurate în acest interval pot oferi indicii ale acesteia, termenul fiind similar perioadei suspecte, luat în calcul pentru actele frauduloase ale debitorului. De pildă, legiuitorul stabilește²⁴ că o serie de acte din perioada suspectă - actele dezechilibrate, cele de dare în plată, de constituire a unui drept de preferință, operațiuni de plăți înainte de scadență – sunt supuse anulării dacă sunt încheiate în dauna creditorilor. Cu toate acestea, este permisă excluderea lor de la operațiunea anulării dacă au fost încheiate cu bună-credință în executarea unui acord încheiat cu creditorii, în urma unor negocieri extrajudiciare, în măsură să ducă la redresarea financiară a debitorului.

Din perspectiva activității de verificare a creanțelor, apreciem că o ipoteză interesantă o poate reprezenta creanța constatată prin titluri executorii europene reprezentate de hotărâri judecătorești care atestă creanțe necontestate prevăzute de Regulamentul (CE) 805/2004²⁵ privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțe necontestate. Întrebarea firească este dacă și creanțele menționate în aceste hotărâri sunt sau nu supuse procedurii de verificare de către lichidatorul judiciar?

Potrivit procedurii titlului executoriu european prevăzută de Regulament, dacă un creditor deține un titlu de creanță necontestat și dorește valorificarea acestuia într-un alt stat membru, poate obține executarea lui de îndată, fără a mai fi necesară implicarea sistemului judiciar din statul membru unde se dorește executarea. Întrucât Regulamentul are o aplicabilitate directă, hotărârea certificată privind creanțele necontestate va fi recunoscută în statul membru

²⁴ art.117 alin.2 lit.b, d, e și f din Legea nr.85/2014

²⁵ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L143/15, vol. 7/19

unde se dorește executarea și va trebui executată. În mod evident și în România, stat membru UE, regulile se vor aplica identic iar titlul executoru european obținut și certificat va putea fi valorificat în condițiile aplicării directe a Regulamentul (CE) 805/2004, iar executarea acestuia va putea fi refuzată doar pentru situațiile prevăzute de art.21, revizuirea pe fond a hotărârii de către sistemul judiciar al statului de executare nefiind permisă.

În aceste condiții, lichidatorul judiciar căruia i se opune un astfel de titlu va fi ținut să procedeze la executarea lui, în condițiile art.105 din Legea nr.85/2014. Apreciem că titlul executoriu european, deși nemenționat în categoria excepțiilor de la procedura de verificare a creanțelor, va avea regimul juridic al unei hotărâri judecătorești întrucât ceea ce validează acest titlu european este în fapt o hotărâre judecătorească executorie (europeană) care în condițiile Regulamentului (CE) 805/2004 face parte din dreptul intern.

Cu privire la problemele de aplicare a insolvenței persoanei fizice, am subliniat faptul că pe de-o parte, insolvența este aplicabilă și acelor profesioniști individuali care nu au procedat la înregistrarea lor valabilă în registrul comerțului iar, pe de altă parte, regulile răspunderii specifice situației în care există un patrimoniu de afecțaiune constituit în condițiile legii nu funcționează pe seama unui patrimoniu constituit implicit prin afectarea unor bunuri pentru o anumite destinație economică întrucât legiuitorul a condiționat constituirea valabilă a acestuia de îndeplinirea formalităților specifice. Apoi, procedura de anulare a unor transferuri frauduloase din perioada suspectă este aplicabilă, în timp ce, o acțiune în antrenarea răspunderii personale, în condițiile art.169 din Legea nr.85/2014 nu este admisibilă.

În fine, în cele din urmă am analizat care sunt **mecanismele juridice care permit soluționarea crizei trezoreriei existente în patrimoniul debitorului persoană fizică supraîndatorat și care este și antreprenor individual aflat în insolvență**. Analiza a avut ca premisă ipoteza unei persoane fizice supraîndatorate, de bună-credință, care este în același timp și întreprinzător individual, titular al unei întreprinderi economice (organizată în una dintre formele prevăzute de OUG nr.44/2008), aflat în insolvență, pentru a stabili cum funcționează regulile și procedurile de insolvență prevăzute în cele două legi (Legea nr.85/2014 respectiv Legea nr.151/2015) și, mai ales, dacă este posibilă aplicarea unitară a acestor reglementări, reținând că legiuitorul a exclus, de plano, debitorii persoane fizice care sunt de rea-credință.

Identificând posibilele situații pe care persoana fizică le poate dezvolta - 1. persoana fizică deține bunuri în patrimoniul său, cu două variante: nu are constituit un patrimoniu de afecțiune respectiv există o afecțiune specială a bunurilor; 2. nu există bunuri în patrimoniul propriu-zis – am expus situația bizară la care se poate ajunge datorită ficțiunii juridice pe care dualitatea persoanei fizice o presupune în aceste ipoteze: două tabele de creanțe, unul aparținând consumatorului, iar cel de-al doilea, aparținând profesionistului pentru care va fi greu de stabilit ordinea de plată a creanțelor, doi specialiști în insolvență și, în concurs, reguli diferite de prioritate la plată.

Dacă în ceea ce privește stabilirea creditorilor consumatorului și al profesionistului, operațiunea nu presupune complicate activități, cu condiția ca între persoanele desemnate să administreze cele două proceduri să existe un anumit tip de coordonare, de regulă, fiind ușor de decelat între datoriile civile și cele comerciale ale persoanei fizice, în ceea ce privește distribuirea sumelor către creditori, procedura poate ridica serioase probleme. Pe de-o parte, determinate de lipsa unei reglementări care să permită o prioritizare a plăților, iar, de altă parte, de incompatibilitatea procedurii simplificate de insolvență a profesionistului individual cu unele proceduri de insolvență ale consumatorului.

Chiar dacă am identificat drept soluție pentru ordinea de distribuire a plăților între creditorii persoanei fizice, consumator respectiv profesionist, **regulile imputației plății reglementată de art.1506-1509 cod civil**, aceste prevederi nu acoperă toate ipotezele posibile din viața reală. Astfel, am demonstrat că regulile amintite se verifică pentru ipoteza în care vin în concurs o procedură de lichidare de active aplicată consumatorului cu procedura simplificată de insolvență a profesionistului persoană fizică întrucât doar în această ipoteză, bunurile aflate în patrimoniul propriu-zis vor fi supuse valorificării, procedurile fiind compatibile, art.58 din Legea nr.151/2015 fiind o copie aproape fidelă a art.154 din Legea nr.85/2014. Astfel, bunurile debitorului sunt supuse valorificării, în principiu, în condițiile codului de procedură civilă, creditorii având posibilitatea de a se implica în această activitate, prin stabilirea modalității de vânzare a bunurilor profesionistului respectiv prin contestațiile la măsurile adoptate în procedură. Lichidarea bunurilor începe în ambele proceduri îndată ce a fost finalizată operațiunea de inventariere a acestora, lichidatorul este cel care încheie contractul de vânzare în numele debitorului, iar dacă bunul se vinde la licitație publică, procesul-verbal constituie titlu de

proprietate, bunurile urmând a fi dobândite libere de sarcini. Odată lichidate bunurile, sumele obținute vor putea fi distribuite în condițiile amintite anterior, respectând regulile imputației plății, procedura de insolvență având aceleași etape atât pentru consumator cât și pentru profesionistul persoană fizică.

Dacă, însă, consumatorul va fi supus procedurii administrative de insolvență pe bază de plan de rambursare, etapele pe care procedurile la care persoana fizică aflată în insolvență este supusă, în calitate de consumator respectiv întreprinzător individual, sunt esențial diferite, iar concilierea acestora nu este posibilă, normele fiind imperative, nefiind admisibilă, spre exemplu, plata eșalonată a unor creanțe ale profesionistului aflat într-o procedură simplificată, într-un interval de 5 ani sau plățile din veniturile pe care persoana fizică titulară a unui întreprinzător individual le realizează. Procedura simplificată care poate fi aplicată antreprenorului individual este o procedură suplă, scurtă ca întindere, de obicei, fără o perioadă de observație prin care debitorul intră direct în procedura falimentului și presupune stabilirea masei pasive, inventarierea bunurilor debitorului, lichidarea controlată a acestora și radierea persoanei fizice profesionist din registrul comerțului. Așadar, nu este posibil un program de plăți, pe o perioadă determinată de timp în care creanțele să fie achitate, fie potrivit înțelegerii încheiate cu creditorii (ca și în ipoteza negocierii planului de rambursare al datoriilor consumatorului), fie conform unui plan agreat de majoritatea creditorilor. De aceea, am apreciat că **nu este compatibilă aplicarea procedurii de insolvență pe bază de plan de redresare a datoriilor consumatorului concomitent cu insolvența profesionistului persoană fizică** deși, aplicarea celor două reglementări în paralel, nu este interzisă. În aceste condiții, opinăm că procedura simplificată de insolvență aplicată întreprinzătorului individual va permite doar o procedură de insolvență prin lichidare de active sau o procedură simplificată aplicată consumatorului.

Reglementarea separată și esențial diferită a procedurilor de insolvență în cele două prezentări ale persoanei fizice – consumator și antreprenor individual- și limitatea insolvenței profesionistului doar la procedura simplificată de insolvență, condamnă consumatorul la lichidarea activelor sale, îngrădindu-I accesul la o procedură bazată pe un plan de rambursare al datoriilor, ceea ce nu este permis.

De aceea, am apreciat că aplicarea unei singure proceduri de insolvență pe seama debitorului aflat în insolvență, indiferent dacă este consumator sau întreprinzător individual ar

permite o restructurare veritabilă a debitorului aflat în dificultate financiară, oferindu-i șansa unui nou început, eliberat de datoriile sale civile și comerciale. De altfel, am demonstrat că de cele mai multe ori este greu dacă nu chiar imposibil să se facă o delimitare clară și reală între datoriile pe care persoana fizică și le asumă în calitate de consumator și cele pe care le angajează în activitatea curentă a afacerii pe care o gestionează. Observăm că supuși fiind unor proceduri separate, cu condiții de acces diferite, perioade premergătoare obținerii remiterii de datorie diferite pentru activitatea casnică și cea care decurge din activitatea de exploatare a unei întreprinderi, îngreunează obținerea unei a doua șanse reale de redresare financiară.

Cuprins

Lista abrevieri	6
PARTEA I	
PERSOANA FIZICĂ – CONSUMATOR	7
Capitolul I – Despre tratamentul legal aplicabil persoanelor fizice – consumator aflate în dificultate financiară	7
1. Considerații generale	7
2. Evoluția istorică a reglementării	12
2.1. Dreptul roman	13
2.2. Dreptul medieval	14
2.3. Evoluția legislației insolvenței persoanei fizice în dreptul românesc	18
3. Supraîndatorarea – principala cauză a insolvenței particularilor. Modele moderne de măsurare a supraîndatorării; modelul original oferit de Legea nr. 151/2015	21
3.1. Modelul administrativ	25
3.2. Modelul subiectiv	26
3.3. Modelul obiectiv	26
3.4. Modelul original oferit de Legea nr.151/2015	27
4. Principiile care guvernează falimentul personal	28
4.1. Principiile insolvenței persoane fizice-consumator din Legea nr. 151/2015	30
4.2. Principii ale insolvenței evidențiate la nivelul dreptului internațional	41
4.2.1. Principiile Comitetului Economic și Social European (2007)	42
4.2.2. Principiile Inițiativei de la Viena (2012)	43
4.2.3. Principii noi în Regulamentul (UE) nr. 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului	44
5. Beneficiarii Legii nr. 151/2015 – regula și excepțiile	46
5.1. Regula	46

5.1.1. Debitorul persoană fizică, pentru datoriile necomerciale	46
3	
5.1.2. Persoana fizică fără capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă	47
5.2. Excepțiile de la regulă: profesiile liberale, persoana fizică asupra căreia există o serie de interdicții	53
5.3. Debitori excluși de la aplicarea procedurilor de insolvență - persoana fizică asupra căreia există o serie de interdicții	54
6. Condiții de acces la falimentul personal	62
6.1. Buna-credință	63
6.2. Domiciliul, reședința sau reședința obișnuită a consumatorului	64
6.3. Insolvența debitorului – vădită, nu și iminentă; criterii obiective de analiză a îndeplinirii condițiilor pentru aplicarea procedurilor	67
6.3.1. Insuficiența fondurilor bănești disponibile	68
6.3.2. Neplata datoriilor, pe măsură ce devin scadente	70
6.4. Insolvabilitatea debitorului persoană fizică	72
7. Tratatul juridic al supraîndatorării – proceduri specifice	80
7.1. Reguli generale și comune tuturor procedurilor	80
7.1.1. Cine poate fi titularul cererii pentru a beneficia de protecția legii: regula și excepțiile	81
7.1.2. Admisibilitatea cererii formulate	85
7.2. Reguli speciale	91
7.2.1. Înscrierea creanței – posibile soluții	92
7.2.2. Verificarea creanțelor	94
7.2.3. Adunare sau comitet al creditorilor?	96
7.2.4. Suspendarea executărilor silite individuale este posibilă?	99
7.2.5. Ce se întâmplă cu dobânzile?	103
7.2.6. Modalități de interpretare a votului în procedura de aprobare a planului de rambursare a datoriilor (persoane care sunt considerate că au acceptat planul); Posibilitatea infirmării soluției de respingere a planului sau situații în care tăcerea are valoare juridică	105
7.2.7. Locuința familială a debitorului insolvent	108
7.2.8. Transmiterea calității procesuale în procedură	112
7.2.9. Darea în plată specială	116
8. Eliberarea de datoriile reziduale	120
8.1. Desfășurarea procedurii pentru obținerea eliberării de datorii	123
4	
9. Revocarea beneficiului eliberării de datoriile reziduale	125
Un fel de concluzie	127
PARTEA A II-A	
PERSOANA FIZICĂ – PROFESIONIST	130
Capitolul I – Considerații generale.....	130
1. Evoluția legislativă: de la Codul comercial la Legea privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență nr. 85/2014	130
Condica pentru comerț	130
Codul comercial român de la 1887	130
Legea privind procedura reorganizării judiciare și falimentului nr. 64/1995	131

Legea privind procedura insolvenței nr. 85/2006	132
Legea privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență nr. 85/2014	133
Directiva (UE) 2019/1023 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind cadrele de restructurare preventivă, remiterea de datorie și decăderile	134
CAPITOLUL II – ANTREPRENORUL PERSOANĂ FIZICĂ	139
1. Profesionist – persoană fizică	139
1.1. Întreprinderea și profesionistul	139
1.2. Persoana fizică autorizată	142
1.3. Întreprinderile individuale	144
1.4. Întreprinderea familială	147
2. Patrimoniul antreprenorului individual	150
2.1. Patrimoniul de afecțiune	151
2.2. Fondul de comerț al antreprenorului individual	161
3. Răspunderea pentru obligațiile asumate de profesioniștii comerțului	164
CAPITOLUL III – INSOLVENȚA PERSOANEI FIZIC PROFESIONIST	170
1. Tratatul juridic al insolvenței antreprenorului individual	170
1.1. Procedura generală de insolvență	170
1.2. Procedura simplificată de insolvență	171
2. Cine sunt beneficiarii procedurilor de insolvență?	172
2.1. În procedura generală de insolvență	172
2.2. În procedura simplificată	177
5	
3. Condiții de acces în procedură a antreprenorului individual. Reguli specifice	183
3.1. Insolvența debitorului vădită sau iminentă. Metode de determinare a insolvenței	183
3.1.1. Modelul Beaver	190
3.1.2. Analiza discriminatorie multiplă.....	190
3.1.3. Modelul Logit	191
3.1.4. Algoritm de porționare alternativă	192
3.1.5. Rețelele neuronale	193
3.1.6. Scorul Z; situația antreprenorului individual	194
3.2. Verificarea și înscrierea creanțelor	199
3.3. Participarea creditorilor în procedură: adunarea și comitetul	207
4. Fizionomia debitorului din procedura insolvenței. Posibile soluții	214
4.1. Este profesionist supus insolvenței persoana fizică neautorizată?	214
4.2. Patrimoniul de afecțiune stabilit implicit?	219
4.3. Anularea actelor frauduloase	222
4.4. Mandatul ad-hoc și concordatul preventiv (posibil?)	224
4.5. Inadmisibilă răspunderea personală a profesionistului individual?	228
5. Tratatul juridic al supraîndatorării antreprenorului individual aflat în insolvență	232
5.1. Soluții posibile pentru soluționarea crizei	
5.1.1. Ipoteza persoanei fizice care deține bunuri în patrimoniu	
5.1.1.1. Există un patrimoniu de afecțiune	233
5.1.1.2. Nu există un patrimoniu de afecțiune	236
5.1.2. Ipoteza persoanei fizice care nu deține bunuri în patrimoniu	246

6. În loc de concluzii	241
CONCLUZII GENERALE	245
PROPUNERI	260
BIBLIOGRAFIE	263